

Ackordgrepp och ackordbegrepp – kulturella redskap i pianoundervisning

Niklas Rudbäck

Abstract

I Sverige är kursen *Instrument eller sång 1* inriktningsgemensam för musikinriktningen inom gymnasiet Estetiska program. Detta kan ses som en del i den västerländska musikutbildningens starka tradition av individuell instrumentalundervisning (en lärare, en elev) i mästare-lärlingstraditionen. Den här studien ser på denna undervisningsform ur ett sociokulturellt perspektiv. Tidigare forskning kring individuell instrumentalundervisning har, i den mån den tangerar ett sociokulturellt perspektiv, fokuserat på scaffolding, diskurs, eller lärande som inträde i en praxisgemenskap. I den här studien fokuseras istället kulturella redskap, mediering och appropriering. Med detta perspektiv på lärande och kunnande i musik ses lyssnande som centralt. Lyssnande förstås som en högre mental funktion som är beroende av kulturella redskap vilka medierar perception och handling. De centrala frågeställningarna i studien är: Vilka kulturella redskap används av deltagarna i denna undervisningspraktik och på vilket sätt? Vilka utmaningar möter deltagarna, och hur hanterar de dem? Den första frågan fokuserar på kulturella redskap och appropriering, d.v.s. hur deltagarna begagnar sig av, och kanske aktivt tar över, kommunikativa resurser i sin aktivitet. Den andra frågan fokuserar på mediering, d.v.s. hur deltagarnas problemformulering och -lösning formas av de kulturella redskapen (t.ex. musikinstrumenten, inskriptioner såsom noter, språkliga distinktioner och eventuellt gester). För att besvara dessa frågor utfördes 2014 en fallstudie där en lärare och en elev (åk. 3, 18 år gammal) på en gymnasieskola med estetiskt program (inr. musik) följdes under tre individuella pianolektioner (ca. 45-60 min/lektion). Lektionerna observerades på plats och dokumenterades med hjälp av fältanteckningar samt videoinspelning. Inskriptioner som deltagarna använde sig av fotograferades eller kopierades. Videomaterialet transkriberades (tal, blick, gest och (viss) musik) och analyserades tillsammans med insamlade inskriptioner och fältanteckningar. Begreppet "ackord" framträdde som ett centralt tema. Ett preliminärt resultat är att "ackord" ges olika innebörd i olika musikaliska kontexter. Med hjälp av ett antal empiriska exempel från en konstmusikalisk kontext analyseras hur ackordbegreppet används som ett verktyg för problemformulering och problemlösning. Vidare pekas på hur andra kulturella redskap anlitas i problemlösningsprocessen. Resultaten antyder att läraren spelar en viktig roll både i att föra in olika kulturella verktyg, men också i att överbrygga de begränsningar som följer med användandet av dessa verktyg. I syfte att uppnå detta kan lärare behöva uppmärksamma hur verktygen strukturerar deras egna undervisningspraktiker och problemdefinitioner.